

(СТРАТФОР, Јануар 22, 2011)

Неколико демонстраната који су позивали владу да поднесе оставку погинуло је у сукобима са полицијом у главном граду Албаније Тирани. Сукоби подсећају на претходне периоде нестабилности, укључујући потпуну анархију мале балканске земље из 1997. године. Да би се она поновила, међутим, немири би требало да се прошире и изван престонице.

Сукоб албанских демонстраната са полицијом у Тирани 21. јануара

Анализа

Три демонстранта убијена су у главном граду Албаније, Тирани, 21. јануара у сукобима између присталица опозиције и органа реда. Процењује се да се 20,000 људи окупило испред зграде владе у Тирани, где су се сукобили са око 1,000 полицајаца позивајући премијера Салија Беришу и његову владу да поднесу оставке. Полиција је користила водене топове и сузавац како би растерала окупљене, а многи демонстранти су бацали камење на полицајце и нападали их моткама. Опозициона Социјалистичка партија је позвала на протесте 20. јануара, након оставке заменика премијера оптуженог за корупцију.

Сукоби у Тирани представљају врхунац више од годину и по дана пригушиване тензије између Беришине владе и опозиционе Социјалистичке партије, коју предводи градоначелник Тиране Еди Рама. Опозиција тврди да спорни избори из јуна 2009. који су довели Беришу на власт су били намештени. Значајно је да сукоби одражавају и албанску културолошку подељеност, подижући вероватноћу да би могли бити варница за репризу анархије из 1997. У овом тренутку, међутим, протести су ограничени на престоницу.

Племенски засновано друштво

Албанија, комунистичка земља након 1944, недуго након рата је раскинула везе са Совјетским Савезом и провела остатак хладног рата у климавом савезу са Кином. Совјетски Савез и Запад дозволили су да се ова ситуација одржи пошто Албанија није била геополитички значајан део европског простора.

Албанско друштво је највише клановски-заснована култура у Европи, због чега је централним властима изузетно тешко да контролишу целу земљу. Рани експеримент са увођењем тржишне економије завршио се катастрофом у 1997. години, када је пропала велика Понзијева/пирамидална шема са штедионицама. Та пирамидална шема, у којој је учествовало скоро две-трећине целокупног становништва, била је у ствари средство за прикупљање капитала за различите клановске групе организованог криминала које и данас у великој мери контролишу земљу. Кад је становништво изгубило своју уштеђевину, на улицама је избила побуна. Уследила је анархија која је трајала око пет месеци, све док УН интервенцијом предвођеном Италијанима није окончана.

Због тога што је земља заснована на клановском друштву и због распрострањености организованог криминала, стабилност владе је вазда крхка. Из тих разлога никада не треба много да се земља стропошта у хаос. Ово може да постане регионални проблем из два разлога.

Прво, чланице ЕУ Италија и Грчка страхују од прилива бујице албанских имиграната – илегалних и легалних. Један од главних разлога за од Италијана вођену УН интервенцију из 1997. године била је забринутост Рима да би анархија у региону Отрантских врата довела до неконтролисаног прилива миграната.

Друго, већина западноевропских полицијских служби сматрају албанску мрежу организованог криминала другом најмоћнијом криминалном мрежом у Европи, одмах након руске мафије. Анархија из 1997. године омогућила је велики обим протока оружја из албанских војних арсенала у руке организованих криминалних група, које су тада исто проследили на отворено тржиште за извоз, или пак директно албанској сепаратистичкој групи Ослободилачка војска Косова (ОВК) на Косову, тадашњој покрајини у Србији. У ствари, побуна 1997. године била је фактор у помагању да се ОВК наоружа довољно за почетак операције против српских снага за спровођење закона у покрајини, што је на крају довело до интервенције НАТО-а против Београда 1999. године и једностраног проглашења независности Косова 2008.

Протести одражавају културни расцеп

Две кључне ствари разликују немире из 1997. године од текућег протеста. Прво, 1997. године је Понзијева шема утицала на читаву земљу, док су данас протести ограничени на присталице Социјалистичке партије. У том смислу, садашња криза личи на последњу епизоду масовног протеста на улицама Тиране из фебруара 2004, када је Бериша предводио опозициони покрет захтевајући да корумпирана влада поднесе оставку. И протести из 2004. године, и ови актуелни, више рефлектују географски и културни расцеп земље него некакав свенародни бунт.

Социјалистичка партија углавном црпи подршку из јужних албанских градова Валона, Берат и Ђирокастра, у региону којим доминирају Албанци Тоске. Северна Албанија, у којој доминирају Геге Албанци, је упориште Беришине Демократске партије Албаније. Груба географска граница између ове две културе је река Шкумбин (Тирана се налази у културној средишњој земљи између два племена.)

Албански протести и потенцијалне регионалне последице

Пише: Стратфор
понедељак, 24 јануар 2011 18:32

